

dat geen gedenksteen zijn graf versieren zou. En zoo is geschied. Zoo als Calvijn leefde, zoo is hij gestorven.

Dit is het eenvoudige, onopgesmukte, alleszins geloofwaardig verhaal, dat Beza van Calvijn's sterven ons heeft nagelaten.

Maar natuurlijk konden de Roomschen niet gelooven, dat een aartsketter en zoo heftig bestrijder van hun kerk als Calvijn zulk een heerlijk en zalig uiteinde zou hebben gehad.

Enkele dagen na zijn dood werden, niet in Genève maar in Lyon, niet onder de vrienden maar onder de bitterste vijanden van Calvijn, over zijn sterven de schandelijkste geruchten verspreid. Maar men wist toen nog, dat het geruchten waren, die ook ontkennd en tegengesproken werden.

Iets later wist een Karthuizer monnik, schrijver van eene algemeene geschiedenis van 1500 tot 1574, te verhalen, dat Calvijn aan eene luisziekte gestorven was en de losbandigste van alle Geneefse burgers was geweest.

In 1577 maakte de afvallige Bolsec het nog erger en schreef, dat Calvijn bezocht was met eene ziekte, waarmede God naar zijn rechtvaardig oordeel zijne vijanden straffte. Heel zijn lichaam was opgegeten door luizen en wormen. Hij stierf in wanhoop, vloekende en de duivelen aanroepende.

Maar dat waren alles geruchten, die geheel onbewezen waren en op geen enkel getuigenis berustten. Er diende een schijn van bewijs voor zulke grove lasteringen gevonden te worden. Dat wisten de Jezuïeten eraan te geven in het jaar 1586.

Twee jaren tevoren n.l. in 1584 ging een Waalsch predikant te Dordrecht, later te Brugge, Jan Haren geheeten, tot de Roomsche kerk terug en kwam in het gezelschap der Jezuïeten te Antwerpen.

Daar schreef hij in eene brochure, die in 1586 verscheen, dat Calvijn in wanhoop gestorven was, gekweld door vele vuile ziekten, waarmede God in zijne wet de rebellen bedreigt. En dat kon hij, zoo voegt hij eraan toe, als waarheid bevestigen, omdat hij toentertijd in Genève aanwezig en ooggetuige van Calvijn's sterven was.

Daarmede hadden de Jezuïeten het bewijs, dat zij voor het goddeloos en schrikkelijk uiteinde van Calvijn van noode hadden. Wie kon er nu nog aan twifelen? Het werd bevestigd door iemand, die er zelf bij was geweest en het met eigen oogen had gezien.

Maar Prof. Doumergue heeft de waarde van dit getuigenis van Jan Haren eens zeer nauwkeurig onderzocht. En wat blijkt nu?

Ten eerste: Jan Haren heeft dit getuigenis afgelegd, niet toen hij nog tot de Gereformeerde kerk behoorde, maar nadat hij tot het Roomsche geloof was teruggekeerd en door de Jezuïeten te Antwerpen was opgenomen, bij gelegenheid dat hij op bepaald verzoek in het openbaar in de zaal van het Jezuïeten-college rekenschap gaf van de redenen, waarom hij zich wederom bij de Roomsche kerk voegde.

Ten tweede: het pamflet, waarin dit verhaal van Jan Haren over Calvijn's dood voorkomt, is niet van de hand van Jan Haren. Reeds Franciscus Junius, die terstond tegen dit pamflet opkwam, merkte op, dat de schrijver daarin meermalen van Jan Haren in den derden persoon sprak. Het is duidelijk het werk van de Jezuïeten, die van Jan Haren en van zijn gesprekken gebruik hebben gemaakt en op die manier de schandelijke verhalen over Calvijn's dood met zijn getuigenis dekten.

Ten derde: weliswaar heeft Jan Haren te Genève gestudeerd. Maar bovengenoemde Fr. Junius, die er tegelijk met hem was en hem daar persoonlijk kende, getuigt, dat Jan Haren volstrekt niet bij het sterven van Calvijn tegenwoordig is geweest.

En eindelijk ten vierde: deze zelfde Jan Haren keerde later, vol berouw, weer tot de Gereformeerde belijdenis terug. En toen gaf hij eene nieuwe verhandeling uit, waarin hij openlijk zeide: indien iemand eenige boeken heeft, die men vroeger onder mijn naam in verschillende talen heeft laten drukken, boeken, die vol zijn van leugens en valsche onderstellingen, dan verzoek ik, dat men ze tot asch verbrande.

Dat blijft er bij nauwkeurig onderzoek van het weefsel van leugens over, hetwelk van Roomsche zijde gespannen is om den persoon, het leven en het sterven van Calvijn.

Drie, vier eeuwen, zoo zegt Prof. Doumergue ten slotte, als zijn Fransche hart aan het woord komt, zijn de verdere verhalen van het Roomsche geloof al bezig, om allerlei lasteringen in Frankrijk te verbreiden over de personen en het werk der Hervorming. Daarmede voedt en bederft men het hart en verstand van het Fransche volk. Dit maakt het onderwijs van de priesters in de seminariën uit. Dat wordt in honderden en nogmaals honderden brochures onder de oogen van het publiek gebracht. Geestelijkheid, burgerij en volk van Frankrijk kunnen wel niet anders dan

gelooven, dat de stichters van het Protestantisme eene bende bandieten en zedelijke monsters zijn.

Het lot van het Protestantisme, zoo eindigt hij dan, is één met dat van ons vaderland. Beide worden door de leugen met den dood bedreigd; beide hebben voor hun bestaan en leven de waarheid van noode.

Er volgen dan in het boekje van Prof. Doumergue nog verscheidene aanhangsels, die ook hoogst belangrijk zijn en op menig punt tegenover Roomsche geschiedvervalsching de waarheid aan het licht brengen.

Maar wij laten dit aan de lezers over, die, naar wij hopen, vele zullen zijn. Ons was het thans alleen om de hoofdzaken te doen.

Aan Prof. Doumergue met onzen broedergroot de hartelijke dank voor dit schitterend eereherstel van Calvijn.

BAVINCK.

ZALIG BELIDEN.

„Mijne zonde maakte ik U bekend, en mijne ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijne overtredingen doen voor den Heere.” Ps 32:5a.

De mensch is veranderlijk, tot verandering geneigd. Ongestadig. In heel zijn leven wordt dit openbaar. Gods kinderen kunnen niet rusten in de mate der verkregen kennis en godzaligheid, maar wenschen op te wassen in de genade. De vermaning daartoe wordt ook nadrukkelijk tot hen gebracht. De ongelooften gaan dikwerf op den weg der zonde van kwaad tot erger, en worden vergeleken bij »een voorgedreven zee, die niet rusten kan, maar slijk en modder opwerpt.”

Gelukkig de mensch, die door de wederbarende en vernieuwende kracht des Heiligen Geestes, de werken der duisternis aflegt, en de wapenen des lichts aandoet, en alzoo een gansch andere levenskeuze en levenskracht toont dan vroeger. Deze verandering is allernoodzakelijkst. Wij zien haar bij Zacharias. Bij den moordenaar aan het kruis. Niet minder bij Paulus, die van een wolf in een lam veranderde. Deze verandering is een geheele omkeering. Een terugkeer op ingeslagen weg.

Tot zulk een terugkeer komt het bij den Christen dikwerf. Zijn oude natuur speelt hem parten; de wereld verleidt hem; Satan vervoert hem. Zoo geraakt hij, helaas soms tot adolen op verkeerde paden. Maar als zijne voeten zijn uitgegleden, doet genade hem opstaan, en keert hij zich tot God, dien hij vergat. Wij zien dit bij Petrus. Maar niet minder bij David. Hij had zwaar gezondigd. Zich niet slechts aan overspel, maar zelfs aan doodslag schuldig gemaakt. Daarenboven bleef hij geruimen tijd ongevoelig. Het scheen, alsof het niet tot een recht belijden voor zijn God komen kon. Maar er kwam in zijne gestalte eene gezegende verandering: »Mijne zonde maakte ik U bekend, en mijne ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: ik zal belijdenis van mijne overtredingen doen voor den Heere; en Gij vergaaf de ongerechtigheid mijner zonde.” Davids kostelijk besluit, werd heerlijk bekroond.

Het was hem uitermate benauwd. Wij zagen het vroeger. Maar de oogen gingen hem open, voor de oorzaak zijner ellende. De ijskorst, die als om zijn hart was, smolt. De droefheid naar God werd geboren. Tot hiertoe had hij gezucht, gekermd, ja gebruld vanwege zijne smart, door het schuldig geweten en het geveel van Gods toorn, maar nu begon hij te doen, wat hij van den beginne af had moeten doen. Hij legde zich bloot voor den Heere. De oorzaak, de schuldige oorzaak zijner smarten werd hem ontdekt en bracht hij voor God. Dat was ook het doel van Gods slaande hand. Wij zien dit in de Schrift allerwegen. Wie, onder des Heeren bezoeking, voortgaat in zijn zondigen weg, zich niet vernedert, verhardt zich schrikkelijk en komt eenmaal om. Wie wijs is, onderzoekt zijne wegen, en leert met David in diepen ootmoet tot God van zijne zonde spreken, »belijdenis van overtreding doen.” Uit de diepte des harten heet het: »Heere, ik heb gezondigd;” of: »Wees mij arm zondaar genadig!” Deze belijdenis is dringend noodzakelijk, en uiterst heilzaam. Reeds Salomo zegt in zijn Spreukenboek: »Wie zijne overtreding bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze bekend en laat, zal barmhartigheid verkrijgen;” en Johannes verzekert: »Indien wij onze zonden belijden; Hij (God) is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonde vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.” Waarlijk beliden zonden, zijn vergeven zonden. Dat ondervond David. Hij deed belijdenis van zijne zonden.

Hij zocht geen voorwendsel. Verontschuldigde zich niet. Schoof de schuld niet op een ander; neen, hij deed belijdenis van zijne zonden. De zonden van anderen uit te spreken, en zijne eigene niet te zien, is het werk van Farizeën, tot wie Jezus zeide: »Gij zijt het, die

uzelfen rechtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten; want dat hoog is onder de menschen, is een gruwel voor God.”

David was in de gestalte van den tollenaar in de gelijkenis van den Zaligmaker. Hij denkt zelfsthaans niet aan de zonden van anderen. Hij zegt zelfs niet, zichzelf insluitende, »onze overtredingen.” Neen, hoe gemakkelijk de mensch van nature ook van het bijzondere tot het algemeene vervalt; van het: »ik ben een zondaar,” tot het: »wij zijn allen zondaren;” en met hoeveel moeite hij ook van het: »wij zijn allen zondaren,” tot het: »ik ben een zondaar” terugkeert, — als genade de hoogten des harten slecht, en dit was bij David het geval, wordt het: »Ik zal belijdenis doen van mijne overtredingen.”

Hij legde deze belijdenis voor den Heere af. Hij maakte Hem zijne zonden bekend. Niemand zegge, het is niet noodig onze zonden God te belijden, ze Hem te ontdekken, want Hij kent ze en beter dan wij, Hij, die van verre onze gedachten verstaat, d.i. lang voor ze opkwamen in ons hart.

Want al is het waar, dat God alle dingen weet, dat er niets voor Hem verborgen is, wij hebben onze ongerechtigheden voor Hem te belijden, omdat Hij het wil. De zonde te belijden, behoort tot de aanroeping zijns Naams. Van vernedering des harten kan geen sprake zijn, dan in den weg der schuldbelijdenis.

De dichter wist dan ook wel, wat hij deed. Hij ging met voorbedachten rade te werk. »Ik zeide, ik zal belijdenis van mijne overtredingen doen voor den Heere.” »Ik zeide,” d.i. ik dacht, ik besloot bij mijzelf.

Wij zien hier, hoe getrouw de Heilige Geest is. Heeft Hij den zondaar opgewekt tot een nieuw leven, Hij blijft zijn Leidsman en Leeraar en Trooster, en houdt met zijn ontdekkend werk niet op. Van den doolweg brengt Hij weer. Uit den slaap schudt Hij wakker. Bedekselen der schande rukt Hij weg. Hoogten des harten slecht Hij. En in den geest der nederigen, in het hart der verblijzelden stort Hij bij vernieuwing levensvreugde uit. Niet slechts begint Hij het goede werk in den zondaar, maar Hij volbrengt het ook. Uit den staat der genade valt niemand uit. »Het vaste fundament Gods staat, hebbende dezen zegel, de Heere kent ze, die de zijnen zijn.” Ze zijn als in zijn handen gegraveerd. Ze leven in zijn hart. Ofschoon bergen weken en heuvelen wankelden, zou zijne goedertierenheid van hen niet wijken.

Ook wordt ons hier herinnerd, dat het niet genoeg is goede voornemens te koesteren, maar dat het op de beoefening aankomt. David nam zich voor, zijne zonden te belijden en Hij deed het. Trouwens, wie den Heere vreest, is van bloot uitwendig belijden afkeerig. 't Is waar, hij klaagt er over, dat hij niet is, die hij behoorde te zijn, die hij wenscht te zijn; ja, zegt, met het oog op zijn verdorven aard, waartegen hij heel zijn leven te strijden heeft, »ik weet, dat in mij, dat is, in mijn vleesch, geen goed woont; want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet. Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.” En wederom: »Zoo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt. Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mensch. Maar ik zie eene andere wet in mijne leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijne leden is. Ik ellendig mensch! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?” Doch deze strijd toont bekeering ten goede.

(Slot volgt.)
NOTTEN.

Politieke Beschouwingen.

Reeds verleden week Vrijdag was Peking de hoofdstad van China in de macht van de legers der Mogendheden. Heel gemakkelijk ging de inneming echter niet; vooral de Japannezen hadden moeite om een der poorten te openen, hetgeen dan ook niet zonder groote verliezen gepaard ging. Gemakkelijker ging het voor de Engelschen en de Amerikanen met een andere poort. Vele Chinezen werden gedood. Maar hoe het nu eigenlijk met de Regeering daar staat, en of er nu onderhandelingen zullen worden aangeknoopt, dan wel dat de strijd wordt voortgezet, ligt nog tamelijk in het donker. Dinsdag werd in Londen een ander openbaar gemaakt, dat wij hier geven:

De Chineseesche gezant hier bevestigd de vlucht van den Keizer en de Keizerin, maar weigert zich uit te laten over de vredesonderhandelingen waarbij Li-hoeng-tsjang als bemiddelaar zou dienen. Geen nadere bijzonderheden uit Peking hebben Sjanghai of Tiensin bereikt. Inderdaad schijnt het verkeer tusschen Peking en Tiensin geheel gestremd te zijn ten gevolge van de overstroomingen. Het kan echter wel, dat de Chinezen de gemeenschap hebben afgesneden, immers de correspondent van de »Standard” seinde den 8en uit Tiensin, dat Chineseesche troepen en Bokkers bij Tiensin den spoorweg van daar naar Takoe en de wegen naar

Peking bleven bedreigen. Japanesche konvooien waren op weg naar Peking aangevallen. Waarschijnlijk zijn dus de telegrammen uit Kobe juist, die melden, dat de toestand van de bondgenooten alles behalve veilig is, nadat zij zoogenaamd de stad hebben ingenomen. Dat verklaart ook het dringend verzoek naar Takoe om versterking.

Volgens den correspondent van de »Times” te Shanghai wisselt Li dagelijks telegrammen met Petersburg. De Russische vlag alleen wappert boven Njoe-tsjwang, waar de Russische consul tot burgerlijk commissaris is benoemd, terwijl de Russische banken de toegelaten innen. Bijgevolg is het niet verwonderlijk, als men verneemt, dat Rusland over Mantsjoerie afzonderlijk met China wil onderhandelen. Volgens den correspondent van de »Daily Mail” te Yokohama wantrouwt Japan de Russische plannen evenzeer als de Duitsche. De Japanesche regeering zegt in een officieus kennisgeving aan de pers, dat zij van China geen buitensporige schadevergoeding zal eischen en zich verzetten zal tegen iedere poging van de Europeesche mogendheden om China te verbokkelen. De maatregelen die Japan zou nemen, waaronder een leening van 20 miljoen pond, zouden ten doel hebben, de plannen van Rusland en Duitschland, om zich op kosten van China te vergrooten, tegen te gaan. Een Japansch oorlogsschip is naar Sjanghai vertrokken om troepen aan wal te zetten.

Men ziet, ook onder de Mogendheden heerscht nog alles behalve samenstemming. Als het een weinig wil, gaan ze nog onder elkander kibbelen over hetgeen de één wel gaarne zou willen inpalmen, maar door den ander niet wordt gegund. Daarom zal nu ook Japan troepen in het Jangtse-gebied brengen om, zoo noodig, op de Engelschen toe te zien. Maar tegenover Rusland zal het niet zoo gemakkelijk gaan. Het zit eenmaal in het Noorden van China en wie het daaruit verwijderd, moet knap zijn.

In de Transvaal blijven de zaken in 't algemeen goed staan voor de Burgers. Wat reeds de vorige week tamelijk zeker was, dat de dappere de Wet zijne vervolgers zou ontkomen en zich met de la Rey vereenigen, is thans volkomen zeker, wijl door Roberts zelf bevestigd. Doch zeer eigenaardig onder den term: ik vrees dat... Het is een bijdrage te meer voor de wijze, waarop zelf een man als Roberts der Engelschen mislukkingen en neerlagen zoekt te bedekken. Komen er echter berichten door (al is 't wat laat) van de andere zijde, dan ziet men, dat de werkelijkheid veel minder gunstig is voor de Engelschen, dan wij wisten en enkele dagen daarna komen de verlieslijsten daarop het stempel der waarheid zetten en tevens aan 't licht brengen, dat zij op nog veel meer plaatsen klof kregen; dan bekend is gemaakt. Blijkbaar is het op dit oogeblik hunne bedoeling, zich vooral ten Noord en Noord-Westen van Pretoria te beveiligen tegen de la Rey en — de Wet. Onder Kitchener trachten zij de la Rey terug te dringen en voor een deel moet hun dat in Magalie's bergen gelukt zijn, zoodat een Burger-commando zelfs een paar gehavende kanonnen, een paar wagens en zeven man verloor, volgens het officieel bericht. In het Oosten van Pretoria wacht L. Botha blijkbaar Buller's en French in de bergpassen af. Wagen zij het derwaarts op te klimmen, dan zal zeker hunne poging bloedig afgeslagen worden. Daar vooral ligt men van de zijde der Burgers op de loer.

Of de Wet zich ook daarheen begeven zal, wordt wel door sommigen beweerd, maar door anderen betwist. Indien zij gezamenlijk Buller c.s. konden terugdringen naar de Vaal en alzoo den weg banen voor een vereeniging van de Wet met Olivier in den Vrijstaat — om daar opnieuw den strijd voort te zetten, dat zou zeker den toestand van Roberts in Pretoria nog hachelijker maken, dan hij thans is. Want dat Olivier met een paar duizend man zich daar blijft te kunnen handhaven, doet zien, hoezeer de macht der Engelschen uitgeput raakt. Ook hun verweer rondom Pretoria-Johannesburg legt hetzelfde getuigenis af.

Intusschen gaat Roberts voort zijn drakonische maatregelen te verscherpen. Al wat geen echte Transvaal is, wordt uit het land gestuurd, en zijne jongste proclamatie maakt de positie voor de Burgers nog onhoudbaar. In hoofdzaak komt zijn bevel hierop neer, dat voortaan in streken, die door de Engelsche troepen bezet zijn, alle burgers als krijgsgevangenen beschouwd en weggevoerd zullen worden, met uitzondering van wie al den onzijdigheidseed hebben afgelegd. Deze zullen, in geval zij dien eed breken, gestraft worden met den dood of gevangenisstraf of boete. Hoeven, die verkenners van de Boeren herbergen, zijn onderhevig aan verwoesting. Wie de Engelsche overheid niet mededeelt, dat er Boeren op zijn plaats zijn, wordt beschouwd als met den vijand te heulen. Passen worden niet meer uitgereikt!

»Ziedaar, zegt de N. Rotterdammer, de nieuwe politiek van Lord Roberts. Al wie zich dus voortaan overgeeft of krijgsgevangen wordt gemaakt of eenvoudig op zijn plaats of op de dorpen in hechtenis wordt genomen, gaat naar St. Helena of Ceylon of misschien naar een ander eiland. Engeland heeft de keus; misschien gaan zij wel koning Premph en koning Asibi, de Asjantijnen, die nu naar de Seychelen worden gebracht, gezelschap houden. Men begrijpt, dat die algemeene deportatie ook de burgers van den Vrijstaat geldt.

Het zal er toe komen, gelijk president Kruger en president Steyn en andere leiders der republieken gezegd hebben, dat het verzet eerst zal ophouden met den laatste Boer. Engeland zal dan triomfeeren over de vrouwen en kinderen van Transvaal en den Vrijstaat. Intusschen, de goede kant van de proclamatie is, dat zij den kop van den Boer stijven zal. Het zal nu ook uit wezen met hun grootmoedige politiek.”

Maar welke afschuwelijke, met alle recht strijdende handelingen men zich ook in Zuid-

Afrika veroorlooft — de andere Mogendheden doen er het zwijgen toe, en, naar het schijnt, wordt zelfs van de zijde Onzer Regeering geen poging gedaan door diplomatieke middelen om dergelijke wederrechtelijke handelingen aan Nederlanders gepleegd verder te voorkomen. Doch laat ons alsnog hopen, dat zij meer deed dan wij weten.

Op reis.

NOORDRIJ.

BIJ HERKIEZING OOK HER-NIEUWDE PUBLIEKE BEVESTIGING?

II.

Zoo veel werd ons dus reeds duidelijk, dat onze Kerkenorde, die volgens Art. 27 mogelijkheid laat van continuatie, ook na tweejarige diensttijd, niet rept zelfs van een vernieuwde bevestiging van hen, die in hunne bediening worden gecontinueerd.

Zij, die pleiten voor een zoodanige vernieuwde publieke bevestiging, vinden voor dit hun streven geen grond, ook maar in een enkele bepaling van de Kerkenorde zelve. De Kerkenorde met hare bepalingen laat hen in dezen in den steek. Dat is zoo duidelijk, dat het zelfs voor geen tegenspraak vatbaar is.

Wij hebben dan ook nu in de tweede plaats te onderzoeken, of er soms ook gronden of motieven zijn, ontleend aan de algemeene beginselen.

Als van zelve rijst dan de vraag: is de dienst of het ambt van Ouderling en Diaken misschien van zoodanigen aard, dat vernieuwde bevestiging »met openbare gebeden en stipulatiën” bij herkiezing en dus bij continuatie van dienst noodzakelijk is? Bekleeden Ouderlingen en Diakenen een dienst, die krachten zijn aard en natuur binnen of met een bepaalden termijn expiréert of ten einde loopt, gelijk b.v. dit het geval is met Leden van Tweede Kamer en Gemeenteraad of ook met Leden van het Bestuur eener Vereeniging? Deze allen ontvangen, zooals bekend is, een opdracht van volk of vereeniging voor een bepaalden tijd, overeenkomstig den aard der taak, hun opgedragen en toevertrouwd.

Al wie een zoodanige opvatting van aard en wezen van den dienst van O. en D. zij toegeedaan, moeten wel voor vernieuwde stipulatiën zijn na expiratie van den diensttijd, evenzeer als Leden van Eerste en Tweede Kamer en van den Gemeenteraad bij herkiezing vernieuwde stipulatiën onder eed of belofte hebben te doen.

Voor zulk een opvatting bestaat echter geen enkel bewijs. Integendeel.

En in onze Confessie en in onze Kerkenorde Art. 2 worden naar den Woorde Gods Ouderlingenschap en Diakenenschap gecontinueerd geplaatst naast het ambt of den dienst van de bediening des Woords.

Bij de Gereformeerden is »de afreding” zelve na een bepaalden termijn dan ook nooit een zaak van principieel, maar slechts een zaak van practijk en van utiliteit geweest.

Het ambt, de dienst zelf brengt naar zijn aard en wezen volgens hen de noodzakelijkheid van zulk een afreding of ook beurtwisseling niet mee. Dat blijkt al anstands uit Art. 27 D. K. O. zelf: Anders toch had daar nooit opening kunnen gegeven worden voor continuatie in de bediening na tweejarige diensttijd.

Op de tegenwerping van Grotius en andere Remonstranten, dat de Presbyters in de Geref. kerk hun ambt bij jaren tellen, dat ze zijn annales, biennes of ook triennes, (ambtelijke maanden van één, twee of ook drie jaren) toont Voetius aan (Pol. Eccle. Tom. III p. 466), dat dit bij de Gereformeerden geen zaak van beginsel is; dat zelfs in de Geref. kerk te Londen (de Ned. Vluchtelingen-kerk) de Ouderlingen perpetui, of levenslang in hun dienst waren, gelijk ook (zoo voegt hij er bij) in de Geref. kerk te Groningen heden nog. Dus een continuatie van dienst zonder herkiezing c. a.

Zelfs laat hij er op volgen: »Ook de »onzen bekennen, dat ze wel zouden willen, »dat overal mannen voorhanden waren, die »voortdurend dit ambt (munus) zouden kunnen »waarnemen.”

Aan deze principiële verklaring voegt hij dan toe: »Nu evenwel eenmaal deze ge- »woonte (n.l. die van afreding) is ingevoerd, »zie ik geen gewichtige rede, dat wij zeer »naar verandering zouden staan.”

Van vernieuwde stipulatiën na een zekeren diensttijd kan bij continuatie in den dienst, met beginselen als deze over wezen en karakter van dien dienst, geen sprake zijn. Zij, die daarop staan, spreken bewust of onbewust uit Collegialistische beginselen, waarbij de dienst (munus) van Ouderling en Diaken verlaagd wordt tot een opdracht of mandaat, welke als van zelve met een bepaalden termijn verraakt.

Dit door ons besproken onderscheid komt ook zelfs uit op politiek terrein. De Leden van Eerste en Tweede Kamer b.v. en van Gemeenteraden bekleeden als zoodanig geen ambt, geen dienst. Zij hebben een mandaat of opdracht te vervullen, voor een bepaalden tijd, daartoe door het volk verkozen.

Wanneer die termijn verstreken is, en zij dus naar den aard van hun mandaat afreden, moeten bij herkiezing als van zelve ook de stipulatiën met eed of belofte vernieuwd worden. Dit geschiedt trouwens dan ook.

Daarentegen gaat het b.v. bij herbenoeming van een Burgemeester, en dus bij continuatie in zijn ambt, geheel anders toe. Ook hij wordt, zooals bekend is, voor een bepaald aantal jaren door de Hooge Regeering benoemd. Bij herbenoeming of continuatie in zijn ambt hebben er echter geen nieuwe stipulatiën plaats. Hij wordt eenvoudig gecontinueerd, waarbij de oorspronkelijke stipulatiën van eed of belofte geacht worden van kracht te blijven.

Het verschil van handelwijze in dezen zit in het verschil tusschen mandaat of opdracht en ambt of dienst (munus) in den eigentlijken zin des woords.

Wie dus het ambt of den dienst van Ouderling of Diaken als een wezenlijk ambt of dienst beschouwt, door den Koning der kerk ingesteld, en waartoe men van dien

Koning zelve, zij het ook door de gemeente, wordt geroepen, en niet maar als een volksmaand of volksopdracht of als een gewone bestuursfunctie, mag met dit streven naar vernieuwde stipulatie of vernieuwde bevestiging bij herkiezing of bij continuatie in de bediening niet meêgaan.

Wel verre, dat dit streven eenigen grond zou hebben in aard en wezen van de besproken dienst, gaat het er veeleer tegen in en verlaagt het dien dienst tot een bloot mandaat of opdracht, in strijd met de ordeningen des Heeren op het gebied zijner heilige kerk.

Ook van uit dit oogpunt ontbreekt dus alle grond en motief voor dit streven. Of zou misschien grond en motief nog in iets anders schuilen en wel in aard en wezen van de stipulatie zelve. 't Is mogelijk, maar al aanstonds niet waarschijnlijk.

In een slot-artikel zij daaraan nog een korte bespreking gewijd.

D. K. WIELENGA.

Nogmaals wijzen wij op de aanstaande

CENTRALE

PASTORALE CONFERENTIE.

De Centrale Pastorale Conferentie zal dit jaar, zoo de Heere wil, gehouden worden op *Donderdag 30 Augustus te Zwolle in de Plantage-kerk.*

De Conferentie zal des voormiddags te 10 uur aanvangen en des avonds te 5 uur eindigen. De Pauze zal gehouden worden tusschen 1 en 2 uur en niet langer dan $\frac{3}{4}$ uur duren.

De volgende belangrijke onderwerpen zullen worden ingeleid:

1. Het hooge belang der Exegese voor de Bediening des Woords, door Ds. A. Doorn, van Franeker.

2. De betekenis der Confessie (Belijdenis) voor het kerkelijk samenleven, door Prof. L. Lindeboom.

3. Het gezag der Dordtsche Kerkenorde, door Prof. D. K. Wielenga.

Na elk referaat zal gelegenheid gegeven worden tot debat.

Ook zullen de in Nr. 32 gemelde *Varië*-onderwerpen, naar gelang van tijd, besproken worden.

De Conferentie is toegankelijk voor Hoogleraren, Bedienaren des Woords, Ouderlingen, Dinkenen, Studenten in de Godgeleerdheid, Onderwijzers; ook voor lidmaten der Geref. Kerken, aan wie, op verzoek, door 't Moderamen toegang verleend. Tot bevestiging van onvermijdelijke onkosten is voor iederen bezoeker de toegangsprijs op f 0,50 gesteld.

Voorts zal het Comité, in overleg met den koster, er voor zorgen, dat den bezoekers in de Pauze eene geschikte gelegenheid tot het gebruik maken van ververschingen tegen billijken prijs zal zijn geopend.

Broeders, die genegen zijn de bespreking van een of ander punt der *Varië* met een kort woord in te leiden, gelieven daarvan vooraf, of bij den aanvang der samenkomst kennis te geven aan den Voorzitter.

Beloofd deze Conferentie eene hoogs belangrijke te zijn, brenge de Heere dan vele broeders samen en geve Hij door zijne genade, dat ze aan haar doel moge beantwoorden om ook in hare mate werkzaam te zijn tot de komst van Gods koninkrijk en de opbouw van zijn durgekochte kerk.

P. S. Broeders die logies begeeren, kunnen zich wenden tot den heer W. JANSSEN, *Wilhelmina-singel te Zwolle*, lid der Regeling-commissie van ontvangst der Conferentie.

Friesche Proc. Zendingdag.

Deze Provinciale Zendingdag zal, naar men ons bericht, D. V. den 5 Sept. gehouden worden te *Leeuwarden* in de Concertzaal, aanvangende 's-morgens 10 uur. Als sprekers hopen op te treden: Ds. v. d. Munnik, Ds. Kruijswijk, Dr. A. Kuyper Jr., Ds. Veenhuizen en de Bijbelcolporteur P. Jijgersma.

Het adres van den Theol. Candidaat *W. A. Willemse*, die door de Classis Zwolle 16 Aug. j.l. beroepbaar is gesteld bij de Geref. kerken, is niet meer te Kampen, maar nu te *Dordrecht, Voorstraat 306.*

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van H. Schuringa, Wildervank f 1,00. Vergeten worden gelukkig onze soldaten niet; toch zouden we gaarne meer in hun belang ontvangen.

Kan dat niet?

Denken wij er eens ernstig en biddend over na.

Voor bovenstaande bijdrage onzen hartelijken dank.

E. KROVELD.

Rijswijk, 17 Aug. 1900.

Buitenlandsche Kerken.

De Synode der Gereformeerde kerk in N.-Amerika. Deze kerk, die alle jaar in Synode samenkomt, hield haar 94e Algem. Synode te Asbury Park N. J. van 6—13 Juni. Dr. Bishop, praeses der vorige Synode, hield des avonds te voren de Synodale prediking naar aanleiding van Rom. 11:36. Zijn thema was „Gods soevereiniteit de grondtoon van onzen lof.” Na aangetoond te hebben, dat in natuur en genade het plan, de uitvoering en het einddoel van alle al in God gevonden wordt, wees hij er op, dat deze waarheid in de Gereformeerde belijdenis het duidelijkst tot uitdrukking komt. De leerstellingen, die men gewoon is de Calvinistische te noemen, drukken dan ook de waarheid uit. Dies is de kerk verplicht deze te belijden en te verkondigen. Dit doende, zal zij hare eere en kracht behouden, zal zij zich uitbreiden en ook sterk zijn in het werk der Zending.

Tot praeses werd verkozen Dr. Johnson van Albany, Rev. v. d. Meulen tot scriba. De Commissie in het vorige jaar benoemd, om een uitvoerig rapport uit te brengen over den toestand der kerk, deed dit bij monde van Dr. Bishop. De Geref. kerk telt thans 443 gemeenten, met 715 predikanten. Deze

gemeenten komen samen in 35 Classes en 4 particuliere Synoden; terwijl zij in 1850 telde 2 particuliere Synoden, 24 Classes, 292 gemeenten met 293 predikanten. Eveneens was het getal Avondmaalangers in die 50 jaren van 33,553 tot 109,899 geklommen. Voor de Binnenl. Zending werd toen opgebracht 5,095 doll. en thans 90,054 doll.; voor de Buitenl. Zending toen 9,606 doll. thans 155,943 doll. Het getal Catechisanten bedroeg 35,128 en dat der Zondagscholieren 124,248.

Deze cijfers toonen een vooruitgang in ledental en offervaardigheid. Was in dit opzicht het rapport gunstig, niet zoo gunstig luidde het, waar het den geestelijken toestand der kerk besprak. Het verslag in „de Hoop” zegt er het volgende van:

„Bemoedigende statistiek.

„Echter, de Commissie was eenparig in de overtuiging, dat er o zooveel is in de praktijk onzer gemeenten, dat dient te stemmen tot verontmoediging en onderzoek, tot belijdenis en bekeering.

„De „tijdgeest” wordt gehuldigd en ingedronken, de Geest des Heeren te veel geluscht en bedroefd.

„Het ontbreekt o. a. aan heiliging van den „Dag des Heeren”, aan waarneming van den huiselijken godsdienst, van het geregeld lezen van den Bijbel en wat dies meer zij.”

Onze aandacht werd getrokken door het groot verschil tusschen het getal Catechisanten en Zondagscholieren. Tegenover 35 duizend Catechisanten staan 124 duizend Zondagscholieren. Zulk eene verhouding moest er in een Geref. kerk niet zijn. Of de Commissie hierop ook gewezen en de Synode de aandacht van de kerkeraden op deze zaak gevestigd heeft, zegt het verslag niet. Wij veronderstellen dit wel, omdat het niet dan tot verzwakking der kerk kan leiden, dat de Zondagschool voor een groot deel de Catechisatie vervangt. Vooral in Amerika is de Zondagschool een zekere macht in de gemeente, die haar op den duur van het zuivere spoor afdrijft. Vooreerst vervangt zij voor de kinderen de openbare godsdienstopleiding en in de tweede plaats treden in haar onderwijzers op, van wie gezegd wordt, dat zij meer onderwijzen in den geest van het Engelsch methodisme dan in de Gereformeerde leer.

De rapporten over de Zending waren bemoedigend. Het verslag werd uitgebracht door Rev. H. van der Wart. Het is de gewoonte, dat bij de behandeling van de Zending een Zendingrede uitgesproken wordt. Ditmaal deed dit Dr. Cobb, die, zoals hij zelf zeide, sprak onder den bezielenden indruk dien hij medegenomen had van de Algemeene Zendingconferentie, die onlangs in New-York gehouden is, waar hij meer dan ooit met geestdrift, liefde en overgaveheid voor de Zendingzaak bezielde was. Hij trachtte die geestdrift en bezieling ook bij zijne hoorders te wekken, waarin hij niet teleurgesteld is.

Dit kwam aanstonds uit, toen de Praeses der Synode na die rede gelegenheid gaf tot een vrije bespreking van de belangen der Zending. Hieraan mogen ook niet-leden der Synode deelnemen. Velen zoowel onderlingen als predikanten maakten van die gelegenheid gebruik, om hun belangstelling uit te spreken en deze hoogst belangrijke zaak al de aanwezigen op het hart te binden. De Synode ging daardoor onwillekeurig over in een Zendingmeeting.

Tot de sprekers van dien avond behoorde ook Dr. Jacob Chamberlain. — Wij schrijven zijn voornaam voluit, om hem niet te verwarren met zijn naamgenoot Jozef, den beruchten Engelschen minister, die als de grootste roover en moordenaar dezer eeuw sedert geruimen tijd bezig is het Zendingswerk in Z.-Afrika zulk een knak toe te brengen, dat het jaren zal noodig hebben zich te herstellen.

Deze Dr. Jacob Chamberlain is sedert tal van jaren Zending in Indië. Hij heeft veel bijgedragen tot het welslagen van de Wereldconferentie in New-York.

Besloten werd den eersten Zondag in November als Zendingdag te vieren en de gemeenten worden opgewekt, om de maandelijksche biduren, die vroeger reeds bij Synodaal besluit waren uitgeschreven, geregeld te houden.

De Geref. kerk heeft Zendingen in China, Indië, Japan en Arabië. Hoe groot hun getal is, zagen wij in het verslag der Synode niet. In zijne toespraak op de Synode der Christ. Geref. kerk te Grand-Rapids heeft Rev. J. H. Karsten, afgevaardigde van de Geref. kerk naar die Synode, gezegd:

„Met inbegrip van Hulpzendingen telt zij 24 Zendingen in Indië, 18 in China, 19 in Noord-Japan, 12 in Zuid-Japan en 6 in Arabië.” Dit zijn natuurlijk de Zendingen met hun helpers; het getal georden-de Zendingen is niet genoemd.

De beide Theologische scholen te New Brunswick en Holland tellen 61 Studenten; ook heeft de Geref. kerk een Theol. School in Indië, die door 34 Studenten bezocht wordt. Voor de laatste had de Classis Arcot het verzoek op de Synode gedaan, dat deze School vergunning mocht hebben, met zusterkerken de wenschelijkheid van samenwerking te overwegen. De Synode gaf daartoe vrijheid onder beding, dat de gezonde leer daarbij geen schade leed. Indien er dienaangaands een plan ontworpen mocht worden, mag dit niet eerder in werking treden vóór een volgende Synode het had goedgekeurd.

Ook besloot de Synode „the American Sabbath Union”, eene vereniging tot bevordering van heiliging van den Zondag, te steunen, en dat daartoe ieder leeraar eenmaal in het jaar door een bijzondere leerrede dienaangaande onderwijze en een collecte voor de Union gehouden worde.

Die opwekking, om eenmaal in 't jaar de gemeente te onderwijzen in het stuk der Zondagsheiliging, zou niet noodig zijn, als de Geref. kerk de goede gewoonte der Catechismus-prediking op elken Zondag niet had afgeschaft, zoo niet door een Synodaal besluit dan toch door de praktijk.

De Synode nam een resolutie aan, waarin

uitdrukking gegeven werd van haar diep medegevoel met de lijdende Broeders in Zuid-Afrika en waarin verzekerd werd, dat de Geref. kerk vurig bidt, dat hun recht wedervare.

Rev. Dr. J. H. Karsten werd benoemd tot afgevaardigde naar de Synode der Geref. kerk in Kaapkolonie.

SCHOLTEN.

Men meldt van de echtgenoot van admiraal Dewey, dat zij door geboorte en opvoeding tot de Presbyteriaansche kerk behoorde. Later voegde zij zich bij de Episcopalsche kerk; toen werd zij Theosophisch; vervolgens werd zij Roomsche. (Hun huwelijk werd, als gemeld is, door een Roomsche priester ingezegend.) Thans is zij echter weer Episcopalsch geworden, dat haar man ook is; en zij steunt nu het plan, om te Washington eene Episcopalsche Kathedraal te stichten. Een en ander vermeerderde de populariteit van den admiraal niet.

Na tien maanden onderzoek en studie hebben de aartsbisschoppen van Canterbury en York zich tegen de ritualistische praktijk van vele geestelijken verklaard, om een deel van het geconsacreerde brood en wijn bij het avondmaal te bewaren, en dit later buiten de kerk aan zieken en stervenden toe te dienen.

Voor de rechtbank van Stroudsburch in Pennsylvania werd den predikant Dixon door een brouwer, wiens fabriek door den bliksem vernield werd, de eisch gesteld om hem 50000 dollars te betalen. En wel, omdat hij publiek op den kansel den vloek des hemels had ingeroepen over deze brouwerij van den eischer.

De heer Georges Cadbury te Birmingham, wereldbekend door zijn chocolade-fabriek, werkte vroeger zelf 14 uren per dag om zoo ver te komen. Zijn grootste zorg was de welstand van de 2400 bedienenden en arbeiders te Bourville, waaronder 1600 meisjes. Sedert 40 jaren heeft hij ook eene Zondagschool voor volwassenen onder zijne besturing. De heer Cadbury is Quaker, maar hij behoort ook tot het comité-generaal der Vrije kerken te Birmingham; en heeft als zoodanig in elke kerk een Jongelings-vereeniging en huisbezoekers weten in te stellen.

Home Magazine, een Engelsch blad, beschrijft, wat Groot-Brittannië en Ierland zouden hebben kunnen doen met de honderden miljoenen, die reeds einde Maart j.l. voor den onrechtvaardigen Zuid-Afrikaanschen oorlog waren uitgegeven. — „Die som zou voldoende zijn om: alle arme grijsaars van het Vereenigde Koninkrijk een onderkomen te verschaffen; miljoenen kinderen op te voeden; alle armen te ondersteunen; elke som te betalen die uitgegeven wordt voor de Zendingen van allen aard en voor de werken van liefdadigheid; onze hospitalen schenkeningen te geven; onze kerken en kapellen met de duizenden geestelijken te onderhouden; te voorzien in de kosten van onze asylums voor herstellenden, van onze bibliotheken en onze museums; duizenden professionele scholen uit te rusten en te onderhouden; een leger van 5000 Zendingen te onderhouden; miljoenen personen brandstof, dekkel en geneeskundige verzorging te verlenen en nog overvloedige spaarkassen te hebben voor anderen nuttigen arbeid.”

In Amerika zijn reeds vele vrouwelijke predikanten. Thans is er ook voor de eerste maal eene in Engeland werkzaam aan het hoofd eener gemeente. Ze is ook, voor zoover bekend, de eerste leerares eener gemeente in Europa. Deze dame heet Jane Munro Brown en is benoemd te Brotherton in Yorkshire. Zij is 49 jaren oud en heeft reeds menige Vereeniging en Zondagschool bestuurd. Mej. Brown heeft dus wel geschikte ervaringen in haar leven voor pastoraal werk opgedaan, maar heeft nimmer geregeld theologische studie beoefend, naar men weet.

Don Paolo Miraglia, een Roomsche hervormer te Piacenza, is als bisschop georloofd door René Vilatte, die zelf een niet door het Vaticaan erkende bisschop is.

Het monument voor Vinet te Lausanne, waarvan de gemelde onthulling tot in November uitgesteld is, werd bekostigd door de Vereeniging van studenten in de schoone letteren te Lausanne. Na veertig jaren gecollecteerd en gespaard te hebben, heeft zij de benoedigde som tot de oprichting daarvan verkregen, en zal het gedenkteeken eerlang aan het stadsbestuur overdragen.

Op de Wereld-Zendingen-Conferentie te New-York gehouden, werd de volgende statistiek uitgebracht, voor zoover zij kon vastgesteld worden. Het totaal der avondmaal-gerechtigden in de verschillende stations over de gansche aarde bedraagt dan 1,317,684. Aanmeldingen waren er volgens de laatste rapporten 84,186; men schat, dat dit niet beneden de 100,000 zou zijn, wanneer men juiste opgaven zou erlangen. — Zondagscholen 15,032, met 719,288 leerlingen. — Totaal der Christelijke gemeenten, bevattende al degenen die het Evangelisch geloof belijden, 4,412,336. Opvoedings-instellingen en scholen van elken rang 20,407, met 1,049,378 leerlingen. — Aantal Bijbelvertalingen in deze eeuw geleverd, met de revisies onder toezicht of ter wille van de Zending, 421. — Jaarlijkse circulatie der H. Schrift, geheel of in gedeelten, 2,535,466 exemplaren. — Totaal van godsdienstige boeken en trakaten 14,494,099.

Het hof van Appel te Rennes heeft de uitspraak van de rechtbank te Nantes bevestigd, waardoor de heer Durand-Gasselin gehandhaafd wordt als executeur-testamentair van een zeer groote nalatenschap ten behoeve van Hervormde kerken en Weldadigheidsinstellingen, tegenover den eisch tot afstand ervan, gedaan vanwege verre Roomsche verwanten van den legator, den heer Dobrée.

De zes Fransche Bijbel-colporteurs in Algerië en Tunis verkochten in één jaar 1400 exemplaren. In de provincie Constantine worden 200 Arabische Bijbels per maand verkocht.

†.

Gereformeerd Traktaat-Genootschap „FILIPPUS”.

Uit Suriname.

Deelden we onlangs meê, dat we goed nieuws uit Paramaribo hadden ontvangen met de belofte er later op terug te komen, het is ons een aangename taak thans ons voornemen te kunnen volvoeren.

Zoals den vrienden van „Filippus” bekend is, hebben we de zending van Scheurkalenders naar Suriname moeten staken, omdat ons in de laatste tijden geen bericht van ontvangst meer was geworden.

Hoewel wij geen de minste reden hadden om aan de goede trouw van den persoon, aan wien wij de Kalenders gezonden hadden, ook maar een oogenblik te twifelen, achtten wij het toch niet raadzaam, zoo maar, zonder dat we wisten of de Kalenders de bestemming bereikten, door te blijven zenden. Er kon toch verandering van woonplaats of ook overlijden of iets anders plaats gehad hebben, tengevolge waarvan de soldaten van het hun toegedachte verstoken bleven.

Toch wilden we zoo gaarne ook hun het Evangelie des kruises doen prediken; weshalb wij ten vorigen jare in onze circulaire ons bereid verklaarden, dat indien iemand ons een vertrouwd adres zou kunnen opgeven, wij dan ten volle genegen waren den weg naar Suriname te heropenen. En zie! weldra werden we daartoe in de gelegenheid gesteld.

Van geachte zijde werd ons een adres van een heer te Paramaribo, die Meester is in de Rechten, aan de hand gedaan; met wien we ons in correspondentie stelden, en die weldra zich bereid verklaarde de Kalenders in ontvangst te willen nemen, en ze onder de soldaten te doen verspreiden. Van dien heer nu ontvingen we eenigen tijd geleden het volgende schrijven.

„Paramaribo, 28 Januari 1900.

WEWaarde Heer!

Onlangs zeide ik u in een briefkaart nader bericht toe over het resultaat van de Kalenderverspreiding onder de militairen in deze Kolonie.

Ik kan daaraan nu gevolg geven, daar ik dezer dagen daaromtrent de noodige mededeeling ontving.

De sergeant K. heeft zich evenals vroeger met de ronddeeling belast, en met verblijvend succes. Allen, die hij er naar vragde, wenschten gaarne zoo'n Kalender te ontvangen, en hadden ook bijna zonder uitzondering er iets voor over. Het zijn bijna allen onderofficieren en korporaals die, hetzij in de Kazerne, hetzij in hunne huishoudens, een Kalender wenschten. De meesten betaalden 15 cent, sommigen 10, een paar 20 en één 50 cent. Er waren er ook, die niets betaalden. Eenige exemplaren werden naar de posten gezonden, als 4 naar de bezetting te fort Nieuw-Amsterdam, en 3 naar elk der militaire posten te Albina en te Nickerie. In de soldaten- en onderofficierenkamer in de Kazerne van het fort Zeelandia te Paramaribo werden ook eenige opgehangen.

Er bestond geen kwestie omtrent al of niet toelating.

Dit resultaat kan dus verblijvend worden genoemd. In onze Koloniën, waar van kerkelijke zijde vrij wel niets voor den militair wordt gedaan, moet dit werk zegen verspreiden, al is het middel om de menschen te bereiken slechts zeer eenvoudig.

Ik hoop, dat dit een en ander u zal toonen, dat de zending van de Kalenders niet te vergeefs is geweest.

Vijf gulden werd bij elkander gebracht. Dit bedrag hoop ik u met de eerstvolgende Hollandse mail toe te zenden. Het dekt wel niet de kosten; maar het is m.i. toch niet onbevredigend te noemen, wanneer men rekent, uit welken kring dat komt.

Een volgend jaar zouden hier zeker wel 75 geplaatst kunnen worden, zoals ik de zaak nu inziet.

Ik zal mij dan gaarne weder als tusschenpersoon geven.

Met de meeste hoogachting enz. enz.”

Is dat niet een bemoedigend schrijven; teneer omdat we nog zoo weinig omtrent de verspreiding in vorige jaren vernomen hebben, en over het algemeen niet te veel uit „Onze West” gewaar worden. Hartelijk zijn we dan ook voor de gegevene inlichting dankbaar; en niet minder voor de vriendelijke tusschenkomst, die niet alleen bewezen, maar ook voor het volgend jaar alweer toegezegd is. Dat wij er zeer gaarne gebruik van maken, zullen we wel niet behoeven te verzekeren; evenmin als dat wij ten volle bereid zijn om minstens 75 expl. voor Suriname te bestemmen.

De milde en nog altijd ons onbekende gever uit Rotterdam, die zoo dikwerf ons f 50,00 heeft gezonden voor de verspreiding van Kalenders in Oost- en West-Indië, mag ons nevens vele anderen, die er voor hebben bijgedragen, met blijdschap op het geschonkene neerzien, merkende, dat ook in Suriname de Kalenders begeerd en gewaardeerd worden.

Moge Zions Koning de gestrooide zaadkorrelen met den dauw des Heiligen Geestes bevochtigen; dan alleen toch zal het vruchten voortbrengen ter verheerlijking van des Heeren Naam.

En spore het allen liefhebbers der waarheid aan om den liefde-arbeid van „Filippus” met kracht te steunen, ten einde met vereende krachten de sterken van Satan te bestoken, en wij door woord en daad toonen te gelooven, dat ook onze Koloniën voor Koning Jezus moeten worden gewonnen.

E. KROVELD.

Rijswijk, bij den Haag, Augustus 1900.

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam

op Woensdag 13 Juni 1900

in het kerkgebouw aan de Plantage

(Lange Nieuwstraat).

(Vervolg van No. 33).

Alsnu komt aan de orde de behandeling van vraag 6, ingezonden door Boskoop: „Ligt het op den weg van de Diaconie schoolgeld voor minvermogenende kinderen te betalen?”

Deze zaak is volgens de toelichting van den afgevaardigde niet voldoende helder voor de Diaconie. Er is te Boskoop een Suppletiefonds, maar dat is voor minvermogenenden. Nu willen enkele broeders, dat dit fonds behalve voor minvermogenenden ook voor onvermogenenden betaalt. Het Suppletiefonds is hiertoe niet bereid; het is niet opgericht, om onvermogenende kinderen school te laten gaan, maar om in de behoefte te voorzien, waar de ouders tekort komen. Nu vraagt Boskoop, of deze zaak van de Diaconie moet uitgaan of van het Suppletiefonds; wat is de weg?

De Voorzitter meent, dat de bespreking van dit punt zeer kort kan zijn. Het is vroeger al behandeld. Hij herinnert, hoe de Conferentie van Den Haag besloot, dat de Diaconie het schoolgeld moet betalen voor onvermogenende ouders; ook voor minvermogenenden, maar voor onvermogenende ouders zeker.

De afgevaardigde van Rotterdam A verzekert, dat deze toelichting niet volkomen juist is. De vraag is door Rotterdam A op de Conferentie te 's-Hage gebracht, is daar uitvoerig behandeld en in de conclusie is daar uitgemakt, dat schoolgeld niet behoort tot de diaconale ondersteuning.

De afgevaardigde van 's-Hage zegt, dat het eensdeels waar is, wat br. Ketelaar zegt. De zaak kwam toen ter sprake met het oog op de kiezerslijsten. Er is uitgesproken, dat schoolgeld wel tergede behoort bij de Diaconie. Maar er is de wenk gegeven, om tot de oprichting van suppletiefonds over te gaan. De menschen konden dan steun ontvangen en toch kiezer blijven.

De afgevaardigde van Huzerswoude herinnert er aan, dat dit punt twee jaar geleden te Leiden behandeld is. De zaak is wel degelijk besproken, gelijk Rotterdam A het voorstelt. Anders te handelen, zou zijn een ingrijpen in de vaderlijke rechten. Dan kan de Diaconie ook wel bonnetjes afgeven aan den vleeschhouwer, den bakker, den manufacturier enz. en alsoo een inrichting worden, om bonnetjes af te geven. De kwestie is hier, dat waar ouders of vader of moeder in leven zijn, deze van 's-Heeren wege zijn geroepen, voor het onderwijs der kinderen te zorgen. De Conferentie van Leiden met degelijke adviseurs als Ds. Rudolph en Ds. v. Proosdij verklaarde, dat wij nooit dien weg moeten opgaan van in de onderlijke rechten in te grijpen. Ook de afgevaardigde van Alphen is het met Rotterdam eens, dat dit niet behoort tot den diaconalen arbeid.

De afgevaardigde van Kralingen maakt geen onderscheid in het ondersteunen in brood, kleederen of onderwijs. Kralingen heeft ook een suppletiefonds. Noot is er een om het onderwijs van de kiezerslijst geschrapt. Geen dubbelte komt er in onze boeken voor het onderwijs voor, wel in het Suppletiefonds. Maar nu eene vraag. Verondersteld, dat het Suppletiefonds een tekort heeft, is de Diaconie dan niet verplicht, dat tekort te dekken?

De afgevaardigde van Rotterdam A zet uiteen, dat dit onderwerp op de Haagsche Conferentie niet ter sprake kwam naar aanleiding der kiezerslijst. In den boezem der Gereformeerde kerk te Rotterdam A kwam het al sinds jaren ter sprake. Het schoolgeld werd door de Diaconie A betaald, maar het ging er ten slotte heen, dat wij een vader voor drie kinderen enkele guldens ondersteuning moesten geven en een man, die om brood kwam, terugsturen. Meer dan eens is de vraag principieel onder de oogen gezien en steeds was de conclusie: het behoort niet tot den arbeid der Diaconie. Ook Ds. Sikkel kwam op de Haagsche Conferentie tot dezelfde conclusie. De zaak is wel degelijk principieel behandeld.

De afgevaardigde van Den Haag: Als uit principieel oogpunt beschouwd aan de Diaconie de zorg voor het onderwijs van kinderen van on- of minvermogenenden was ontzegd, dan zou ik daartegen zeker sterk hebben geprotesteerd. In de kerk van Christus komt men samen ook om den armen Christelijke handreiking te doen. En nu versta ik onder handreiking ook, ouders te helpen daarin, dat zij hun plicht kunnen vervullen om hunne kinderen te doen en te helpen onderwijzen in de leer der waarheid. Broeder Ketelaar vergeet, dat tergede toen de Conferentie in Den Haag gehouden werd, Dr. Kuyper in „de Heraut” gewezen had op het gevaar, dat in dezen kon bestaan en de Diaconieën dan onnoodig verschillende menschen van de kiezerslijst zouden laten schrappen. Hoewel dus tot het werk der Diaconie behoorende, zijn toen voor de betaling van schoolgelden Suppletiefonds opgericht. Zoo geschiedde in Den Haag B het betalen van het schoolgeld vroeger door de Diaconie. Toen is er in onzen Kerkeraad een besluit genomen, een Suppletiefonds op te richten, dat uitgaat van den Kerkeraad B, door enkele leden der gemeente aangevuld. De leden van het bestuur worden bij vrije stemming gekozen. Zoo dikwijls als het noodig is, wordt er voor het Suppletiefonds gecollecteerd.

De afgevaardigde van Den Haag A zegt, dat in haar onderscheid maken tusschen veding en opvoeding Rotterdam op den verkeerden weg is geweest. Wel geld voor opvoeding uitgeven en niet voor voeding? Maar dan schoot zij te kort in het werk der barmhartigheid, door niet alle goede middelen, ook voor den honger aan te wenden.

De afgevaardigde van Alphen is in dezen steeds aan de zijde van den afgevaardigde van Rotterdam. Hij herinnert zich, dat te

Rotterdam in de Ammanstraat Ds. Van Lummel over het ambt van Diakenen sprekende, zeide: „Niet alles moet door den diaconalen trechter vloeien.“ Het komt hem voor, dat in de gemeente hulpbronnen moeten worden gezocht, waardoor de zorg voor het schoolgeld van kinderen van onvermogen ouders vrij blijft van de diaconale kas. „Alles moet niet door den diaconalen trechter vloeien.“

De afgevaardigde van *Hazerswoude* constateert, dat de afgevaardigde van *Den Haag* het zwaartepunt verlegt en de vraag nu meer de wending geeft: Mogen wij ouders, die niet bij machte zijn, het schoolgeld voor hunne kinderen te betalen, niet financieel steunen? Maar de zaak heeft een geheel ander karakter. Te *Leiden* is gezegd: wanneer de Diaconieën het schoolgeld betalen aan het Schoolbestuur, dan is dat een ingrijpen in de ouderlijke rechten. Maar wanneer de ouders financieel gesteund worden, en de ouders het geld bij het Schoolbestuur brengen, dan is de zaak zuiver.

De Voorzitter vraagt het oordeel van den geachten adviseur.

Ds. Ringnalda acht het meeliek eenig advies te geven. De opinie zijn verschillend, met name over het punt of Schoolgeldbetaling tot de diaconale werkzaamheid direct behoort, ja dan neen. Zijne meening komt overeen met die van den afgevaardigde uit *Den Haag*. De Diaconie heeft wel eene roeping ten dezen, maar met het oog op bijzondere omstandigheden, bijv. de kiezerslijsten, zijn Suppletiefonds opgericht. Het Suppletiefonds sta in verband met Diaconie of Kerkeraad. Uit dat fonds worden de kinderen van on- of minvermogenen gesteund. Het schoolgeld uit het fonds aan de ouders betalen, dat is ook mogelijk. Spr. heeft dit ook altijd den meest gewenschten weg gevonden. Ten slotte wenscht hij de broeders van *Boskoop* en anderen, die Suppletiefonds hebben, aan te raden, deze tot meerdere bloei te brengen.

De afgevaardigde van *Kralingen* meent, dat als het Suppletiefonds tekort komt, de Diaconie dan moet aanvullen.

De Voorzitter meent, dat de broeders uit *Rotterdam* wel inlichting kunnen geven. In Kerk A is een Suppletiefonds opgericht, dat uitgaat van den Kerkeraad. Hierin hebben zitting 5 Diakenen en 2 Ouderlingen. Voeger werd alle schoolgeld betaald uit de eerste collecte voor de armen. Maar de nooden werden hooger en de uitgaven vermeerderden, ook op dat terrein. Nu is het ons te doen, naar de beste middelen om te zien, hoe in alles te voorzien. „Alles moet niet door den diaconalen trechter vloeien.“ Maar het is toch goed, dat Diakenen in elk geval den weg wijzen. Daarom hebben wij als Diakenen van *Rotterdam A* gemeend, de zaak aan den Kerkeraad in overweging te geven. En deze heeft dat Suppletiefonds ter hand genomen. En het bloeit prachtig, best. Zoo is het ook ongeveer bij *Rotterdam B*.

De afgevaardigde van *Hazerswoude* zegt, dat de Kerkeraad ter plaatse sinds jaren heeft besloten en in toepassing gebracht, bij alle uitgaven der kerk, bussen te plaatsen. Daar staat boven: „Voor arme kinderen.“ Telkens wordt er door den predikant op gewezen. Door niemand wordt de bus onopgemerkt gepasseerd. In het afgelopen jaar hebben de bussen f 300,— opgebracht, om in het schoolgeld voor arme kinderen te voorzien.

De afgevaardigde van *Den Haag A* vraagt, of de maatregel, door *Rotterdam A* genomen, geschiedt als een hulpmiddel om tot financiën te komen of uit beginsel.

De Voorzitter spreekt als zijne overtuiging uit, dat het schoolgeld moet afgescheiden blijven van de Diaconiekas. Maar daarmee is niet uitgesproken, dat wanneer men komt vragen: help me als 't u belieft in het betalen van het schoolgeld, de Diaconie dan moet zeggen: daar is het gat van de deur. Maar dan zeggen we: weet je den weg niet, daar is de weg, ga daar naar toe. Helpen ze niet, kom dan bij ons terug. In elk geval, we wijzen ze niet de deur.

De afgevaardigde van *Alblasserdam* wijst op de Centenvereniging in zijne gemeente, die met de bussen aan de kerk genoeg oplevert.

Ds. Van Dijk van *Zaamsterdam* wijst er op, dat er ook Suppletiefonds zijn, geheel afgescheiden van de Diaconie. Wat zou hiervan de geachte adviseur denken? De vraag komt hierop neer: Heeft de Diaconie geen recht er op, dat er uit de Diaconie broeders in het Suppletiefonds zitten? En als dat niet het geval is, hapert er dan iets aan? Moet er verband zijn en door de Diaconie eenige mannen worden verkoren? Of kan het Suppletiefonds geheel zelfstandig optreden? Er is gezegd: „Niet alles mag door den trechter der Diaconie vloeien.“ Maar die uitspraak bewijst zooveel. „Niet alles.“ Maar wat er dan door behoort te vloeien, dat is niet gezegd.

Ds. Los spreekt als zijne gedachte uit, dat de ouders, die het goed kunnen doen, het schoolgeld ten volle betalen, en de ouders, die weinig en niets kunnen betalen, dan door dezen in den weg van samenwerking van ouders, buiten de Diaconie om, geholpen worden. Als ze zoo niet kunnen berecht worden, dan moet de Diaconie helpen. Maar zooveel mogelijk de Diaconie er' buiten. Correspondentie tusschen de Diaconie en het Suppletiefonds, ik verwacht, dat deze vraag in ontkennenden zin beantwoord zal worden.

De afgevaardigde van *Rotterdam B* meent ook, dat het zeer gewenscht zal zijn, wanneer de Diaconieën zich van deze zaak afmaken, maar wil toch ook wijzen op wat de praktijk leert. De Diakenen in *Rotterdam B* hadden een Suppletiefonds, dat zij zoo zagen groeien, dat er uit de diaconale kas niets meer aan behoefte te worden betaald. Het getal der collecten kon worden vermindert en men koesterde de stille hope, er geheel van af te zullen komen. Tot dusverre handelde men naar een gemeenschappelijk rapport over de gezinnen, waarin men tot de conclusie was gekomen: die man kan niet meer betalen dan per maand f 1,—, die f 2,—, die geen cent. Maar toen Diakenen de zaak eenmaal uit handen hadden gegeven, bleek het, dat men er overheen liep. En sedert jaren komt de zaak onder den vorm van een Suppletiefonds weer in handen der Diaconie.

Hoofdzakelijk wel daarom, dat de broeders, die om een steunje kwamen voor het Christelijk onderwijs, niet als nonvaleurkiesers door Diakenen zouden worden opgegeven. Er zijn nu personen aangewezen om eerlijk en trouw rapport uit te brengen van de gezinnen, die bezocht zijn, hetzij ze adviseeren voor suppletie, of wel hunne waarschuwend stem doen hooren: de steun is niet meer noodig, maar niemand ontvangt suppletie of de Diakenen worden er mede in kennis gesteld en de ond rsteunde persoon moest zeggen, wat hij verdiende en wat hij kon missen. Zo hebben Diakenen tot hertoe gehandeld. En nu zouden wij het wenschelijk achten, dat de kas van de Diaconie geen cent meer behoefte te suppleeren en die mannen, die de contributiën innen, doen reuzenwerk, om het uit onze handen te nemen wat het financieele betreft. Maar niet het andere, dat blijft aan ons.

(Wordt vervolgd.)

L. MEESTERS, Scriba.

Rotterdam.

Boekaankondiging.

Dokter Voorwaarts' strijd en overwinning. Een verhaal uit Zuid-Rusland. Naar het Duitsch van Ernst Schroll door H. J. Hana. Geïllustreerd door W. H. Steenkamp. Twee deelen. Nijkerk Callenbach.

De strijd en overwinning, die in dit boek geteekend wordt, bestaat daarin, dat de held van het verhaal, Alfred Mallor, van het begin tot het einde, niettegenstaande allerlei bezwaren en verleidingen, het pad van deugd en eer bewandeld blijft en daarvoor telkens met allerlei goeds beloofd wordt. Het is een mooi verhaal, dat in flinken stijl geschreven is, goed is vertaald, rijk is aan verrassingen en ten einde toe boeit. Ook is het een Christelijke roman, die het geloof in eere houdt en het ongeloof verwerpt en eene enkele maal bestrijdt. Maar het Christelijk karakter had sprekender en het romantische eenvoudiger kunnen zijn. Immers treedt het al te dikwerf op den achtergrond, wat het geheim der kracht is van den held, zijn Christelijk geloof of zijn zedelijk gevoel van plicht en deugd. En voorts heeft deze roman met vele Christelijke verhalen gemeen, dat het Christelijk leven als van een leien dakje gaat. Mallor vergist zich nooit, hij behoeft altijd slechts voorwaarts te gaan; de geboden worden altijd verhoord; de menschen worden bijna allen bekeerd; de deugd ontvingt immer haar loon. Een beetje meer realisme, in den goeden zin van het woord, kon over het algemeen in onze Christelijke roman-literatuur geen kwaad. Niet van dat realisme, dat de zonde in al haar verleidelijke kracht teekent — de teekening, die daarvan eene enkele maal in het tweede deel wordt gegeven, zou door soberheid eer gewonnen hebben — maar van dat echte, Christelijk realisme, waarvan Paulus spreekt in Rom. VII. Doch dit doet toch niets te kort aan den lof, waarop dit boek van Schroll aanspraak heeft. Het vormt in de bibliotheek van Callenbach een der onderhoudendste werken.

Kjai Irawana, de veedief van Bloelock. Een Zendingverhaal door H. Dijkstra te Smilde. Ermelo, Zendingdrukkerij.

Dit verhaal uit de Zendingwereld kunnen we zeer ter lezing aanbevelen. Het is geen romannetje maar geheel historisch, uit de Mededeelingen van het Ned. Zend. Genootschap geput, en door Ds. Dijkstra op prettige, boeiende wijze mededeeld. De Zending moet zoo dikwerf van teleurstelling spreken; maar hier is eene geschiedenis, die van de macht van het Evangelie en van de genade van Christus getuigt.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
CHRISTIAAN SPOOR
EN
EGBERDIENA TEN KATE.
BOVENSMILDE,
17 Aug. 1900.

De Here verblijdde ons heden met de geboorte van een welgeschapen **ZOON**.

F. TEN KAATE
J. TEN KAATE—MOLL.

PRETORIA,
14 Juli 1900.

Zeer voorspoedig gaf de Heere ons heden een **MEISJE**.

G. L. GORIS,

V. D. M.

H. GORIS—

VELDHUIS KROEZE.

HOEK V. HOLLAND,
20 Aug. 1900.

Heden morgen ontsiep in zijn Heere en Heiland, in den ouderdom van ruim 38 jaren, mijn innig geliefde Echtgenoot, de Weleerw. heer

Jan Hendrik Spoel,
Predikant bij de Geref. kerk te Alblasserdam.

Zij die hem in zijn werkzaam leven gekend hebben, zullen be- seffer, wat mij en mijne 4 nog jeugdige kinderen ontvallen is; doch de zekere verwachting, dat hij is verlost en heeft overwon- nen, lenigt onze smart.

WED. E. SPOEL—PAUW
en Kinderen.

12 Aug. 1900.

Op Dinsdag 21 Augustus werd de Weleerw. heer

Ds. J. H. SPOEL,

in den leeftijd van 38 jaar, na eene kortstondige, doch hevige ziekte door den dood aan de Geref. kerk van Alblasserdam ontnomen. Vond hij zijn lust in de verkondiging van het Evangelie, de Heere schonk hem genade om gewillig heen te gaan, waar hij op zoo jeugdigen leeft- tijd uit zijnen arbeid geroepen werd. Wij staren hem met droefheid na, niet het minst om zijne zwaar beproefde Weduwe met haar viertal kinderen.

Trooste haar Zions Koning ook en vooral met de hoop op een zalig wederzien.

Namens den Kerkeraad,
A. PIJL Jz., Praeses.
W. DE HAAN, Scriba.

ALBLASSERDAM,
21 Aug. 1900.

Verloor ik 22 Mei j. l. mijn eenigen zoon; heden werd mijn vaderhart opnieuw bedroefd door het overlijden mijner geliefde Dochter

HILBERDINA,

in den ouderdom van 28 jaren. Geve de Heere mij genade om Hem in deze zware beproeving te heiligen.

H. H. KOK.

DIEVER,
15 Aug. 1900.

Bij vernieuwing leed onze kerk een treffend verlies. Haar zeer geliefde Onderling

SIMON VROON

ging onverwachts de eeuwige rust in. In eenvoudigheid des harten maar met veel liefde voor de kerk des Heeren diende hij haar vele jaren. Wij verliezen veel in hem. Vervulle de Heere zijne ledige plaats en trooste Hij de treurende weduwe en kinderen.

Namens den Kerkeraad,
J. OFFRINGA, Pres.
J. VOGELAAR PCz., Scriba.
DINTLOORD,
18 Aug. 1900.

Gisteren trof onze gemeente een gevoelig verlies, naardien het den Heere behaagde onzen mede-Opziener

HENDRIK HENDRIKS,

na een langdurige ziekte, in den ouderdom van 60 jaren tot zich te nemen. Zijn heengaan was vrede, dit zij der gemeente en Familie tot troost.

Namens den Kerkeraad,
H. SIKKEN, Scriba.
ZUIDBARGE (gem. Emmen)
20 Aug. 1900.

De Jongedochtersvereniging »Maria Martha» te Suawoude ontving heden de smartvolle tijding van het overlijden harer Penningmeesteresse

Hilberdina Kok,

in den ouderdom van 28 jaar. Vier weken geleden vertrok zij tot herstel van gezondheid naar hare familie te Diever, die haar thans met ons be- weenen.

Bemind van allen, die haar kenden, gevoelen wij des te meer ons gemis. De vaste overtuiging, dat zij thans bij Jezus is, die ze in het openbaar in de gemeente beleden had als haar Borg en Zaligmaker, zij ons met de bedroefde Familie tot rijken toost.

Namens de Vereniging,
MEJ. RISPENS—V. ENK, Pres.
N. A. v. D. MEULEN, Secr.
SUAWOUD,
24 Aug. 1900.

Den 21 Aug. herdachten we, met hunne kinderen, de **12½-jarige**

Echtvereniging van **JAN SCHELTENS**

EN **PHILIPPINA ZALSMAN.**

G. PH. ZALSMAN.
J. R. ZALSMAN—

V. D. VEN.

KAMPEN.

Gereformeerd Gymnasium te Kampen.

Het 2e Admissie-examen zal D. V. gehouden worden op **Dinsdag 4 Sept. a. s. des morgens te 9 uur.** — Men wordt verzocht, zich **vóór den 1sten Sept.** bij den onderg- teekende aan te melden met opgave van leeftijd en van de Klasse, waarin men wenscht toegelaten te worden.

JOHs. KAPTEIJN, Waarn. Rector.

W. RUITENBERG EN ECHTGENOOTE betuigen hunnen hartelijken **dank**, voor de vele bewijzen van belangstel- ling bij hunne **25-jarige Echt- vereeniging** ondervonden.

AMERSFOORT,
24 Aug. 1900.

Mevrouw TENSEN—HAGENBEEK, 12 rue des Fripiers te BRUXELLES, **vraagt** tegen **October of November** een **flink**

kindermeisje

van Geref. bel. tegen **hoog loon.**

In een **grote huishouding** worden met **September e. k. ge- vraagd**, tegen hoog loon een **be- kwame**

Keukenmeid

en een **flinke**

Werkmeid,

van goede getuigen voorzien.

Zich te adresseeren of persoonlijk aan te melden bij Mevrouw KRAMER TE ZETTEN.

Wordt **gevraagd** een eenvoudige **MEID-HUISHOUDSTER**, door een weduwnaar met een zoonkje. Brieven fr. aan E. VAN WIJNGAAR- DEN, Koudenhorn te BEVERWIJK.

's Heerenloo.

Wie tot

PLEEGZUSTER

onder de IDIOTEN wenscht te worden opgeleid, zende hiervan mededeeling aan den Directeur van 's HEERENLOO te ERMELO.

TE KOOP eene

timmermanszaak,

die reeds vele jaren een ruim burger- bestaan oplevert, met flink huis en tuin enz. Te bevragen bij JON. BAKKER te BARENDRECHT.

J. FABERY de JONGE te APeldoorn levert met succes.

Avondmaalstellen

en

Doopbekkens.

Gereformeerd Gymnasium

te ZETTEN.

Het **tweede toelatingsexamen** zal D. V. worden gehouden op een nader te bepalen dag, in het begin van **September**.

Ouders en Voogden, die zoons of pupillen wenschen te plaatsen met den nieuwen Cursus, gelieven daarvan **vóór 1 September** aangifte te doen bij den Rector, bij wien tevens inlichtingen omtrent voorwaarden enz. te verkrijgen zijn.

De Rector,

DR. W. H. KRAMER.

Traktaten.

Vanwege het **Geref. Traktat- gen. »FILLIPPUS»** is bij den Uitgever P. MOBACH te BREUKELN verschenen en bij alle solide boekhan- delaren verkrijgbaar gesteld:

CXXXI. Ernstige dingen tot morgen 2 cts
CXXXII. Prins Willem van Oranje. (Met portret) 30 cts.

W I E

5 stuivers postzegels zendt aan ZALSMAN te Kampen, ontvangt daar- voor per omgaande post franco

EEN BOEKJE,

waarin tal van goede **recepten** door een **Veearts**, voor ziekten van paarden,

koeien

en **varkens.**

H. BEUKER.

De Vrije kerk 19 Jaargangen in **18 nette banden** met **vergulde** rug- titel, voor slechts **f 9.—** Na ontvangst van postwissel. D. J. v. D. LEE, Boekh. VOORBURG.

Alom is de intekening geopend op den **Scheurkalender 1901**

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond geneemd geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord—het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een intekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uit- gever ZALSMAN te KAMPEN.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen:
Het Optreden der Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding

DOOR

Ds. W. H. GISPEN JR.

32 Pag. groot 8°. **Prijs 25 cent.**
Bij elken Boekh. verkrijgbaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is ver- schenen:

de Evangelien

VAN

Mattheus, Markus en Lukas,

in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard

DOOR

JOHANNES CALVIJN.

Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUM- MELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.

Tweede druk.

Dit belangrijk werk, dat bij vernieu- wing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in **drie deelen**, samen 1469 bladz. groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor **f 6.00**, ge- bonden in heel linnen band **f 2.50**. **Alle Boekh. nemen bestel- lingen aan.**

Bij den uitgever A. GEZELLE MEER- BURG te *Hensden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, onder redactie van Prof. L. LINDE- BOOM, Hoogleraar a/d Theol. School te Kampen.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 ko- lommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 5 No's. zijn verschenen. De prijs is slechts **f 1.50** per jaar, franco per post. Men kan intekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een soliden boekhandelaar.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

De Vlugges Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct**

De Vlugges Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50 ct**.

De Vlugges Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct**.

De Vlugges Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken. 3de druk **50 ct**.

De Vlugges Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50 ct**.

De vlugges Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken. 2de dr. **75 ct**.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50 ct**. **Handboek voor iedereen die Fransch leert**

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaaftde wereld te Parijs uitgesproken worden. **f 1.00**.

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.